

МАЗУР Олександр Григорович
аспірант ДРІДУ НАДУ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ДЛЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

Розглядається нормативно-правове забезпечення України з питань впровадження електронного урядування через належність до головних стадій адміністративних процесів, що відбуваються в органах публічного управління. Аналізуються нормативно-правові засади впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в органах публічного управління України на етапах інформатизації, впровадження електронного урядування та цифрової трансформації. Досліджуються нормативно-правові акти з питань інформатизації, електронного урядування та цифрової трансформації в розрізі головних стадій адміністративних процесів, а саме: визначення завдання, підготовки до прийняття управлінського рішення, прийняття рішення, доведення його до адресатів та організації виконання, контролю за виконанням прийнятих рішень.

Ключові слова: органи публічного управління, електронне урядування, інформаційно-комунікаційні технології, адміністративні процеси, адміністративні послуги.

Постановка проблеми. Робота кожного органу публічного управління виконується в чітко окреслених межах функціональних повноважень, закріплених у положеннях про відповідний орган влади або його структурний підрозділ. Сьогодні в Україні відбувається реформування державної служби, яке в попередні роки супроводжувалось оптимізацією та модернізацією існуючих державних структур. Проміжними результатами реформування стали скорочення та укрупнення організаційних структур органів публічного управління. У такій ситуації стає важливим ретроспективне визначення осучаснених адміністративних процесів у діяльності публічного управління за допомогою інструментів електронного урядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інтерес українських дослідників до тематик інформатизації, електронного урядування та цифровізації органів публічного управління є прогнозованим, оскільки впровадження інформаційно-комунікаційних технологій-нововведень сприймається як шлях до досягнення більшої ефективності публічного управління. На додачу цифрова трансформація суспільства останніми роками стала фактором впливу і на публічне управління, змушуючи до осучаснення адміністративних процесів. Питанням нормативно-правового забезпечення України з перелічених вище тематик приділяють увагу у своїх наукових працях такі автори: А. Семенченко, С. Чукут, С. Квітка, О. Карпенко, В. Дрешпак, П. Клімушин, О. Конотопцев, Л. Матвейчук, А. Серенко, Ю. Соломко, О. Чикаренко та ін. Але зазначимо, що на сьогодні ми не виявили ретроспективних наукових розвідок та аналітичних оглядів нормативно-правового забезпечення, систематизованих відповідно до головних стадій адміністративних процесів, що відбуваються в публічному управлінні.

Метою статті є ретроспективний огляд і систематизація нормативно-правового забезпечення України з питань впровадження електронного урядування, спрямованого на модернізацію адміністративних процесів, що відбуваються в органах публічного управління.

Викладення основного матеріалу. Вживання терміна «адміністративний

процес» ми розглядаємо в широкому значенні, яке стосується управління в цілому. За енциклопедичним тлумаченням зазначене поняття зводиться до широкого (управлінського) та вузького (юридичного) значень. Саме в широкому розумінні адміністративний процес – це регламентований законом порядок діяльності органів виконавчої влади з реалізації покладених на них функцій. Істотними ознаками в цьому розумінні терміна є головні стадії адміністративного процесу: визначення завдання; підготовка до прийняття управлінського рішення; прийняття рішення; доведення його до адресатів та організація виконання; контроль виконання прийнятих рішень [1].

Національна програма інформатизації, що діє відповідно до Закону України «Про Національну програму інформатизації» з 1998 р., складається з концепції Національної програми інформатизації, сукупності державних програм з інформатизації, а також галузевих і регіональних програм та проєктів інформатизації (у тому числі органів місцевого самоврядування). Серед основних завдань зазначеної національної програми є створення систем інформаційно-аналітичної підтримки діяльності органів публічного управління та органів місцевого самоврядування [22]. У концепції Національної програми інформатизації передбачалось, що реалізація цієї програми забезпечить якісно новий рівень управління державою [21]. Одним із орієнтирів державної політики інформатизації визначено досягнення загальнодоступності інформаційних ресурсів, послуг і координації діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування за допомогою інформаційної інфраструктури. Такі орієнтири вимагали застосування інформаційних комп'ютерних технологій на всіх рівнях управлінської діяльності, у тому числі в головних стадіях адміністративних процесів. Для стадії «визначення завдання», наприклад щодо стратегічно важливих соціально-економічних процесів, у концепції вбачалося створення засобів інформатизації для збору, аналізу та зберігання інформації. За такого розгляду пріоритет надавався системам інформаційно-аналітичної підтримки діяльності органів виконавчої влади (центрального і місцевого рівнів) та місцевого самоврядування із загальнодержавним охопленням. Можливість застосування таких систем під час підготовки та прийняття управлінського рішення характеризувала їх як потужні інформаційні ресурси. Для стадій «доведення прийнятих рішень до адресатів», «організація виконання», «контроль виконання прийнятих рішень» визначена потреба в системах електронного документообігу різних рівнів та створенні сучасної інформаційної інфраструктури. Прогнозувалося, що подібна інфраструктура забезпечуватиме оперативну взаємодію рівнів управління для вирішення завдань державного та міжвідомчого рівнів. По суті нововведення концепції стосувалися створення та розвитку систем (інформаційно-аналітичних, обчислювальних та автоматизованих), центрів (інформаційно-аналітичних центрів органів виконавчої влади та місцевого самоврядування) і комп'ютерних мереж (національної інформаційно-телекомунікаційної системи на основі високошвидкісних та локальних каналів зв'язку). За концепцією розбудова телекомунікаційного середовища прогнозувалася шляхом створення національної системи інформаційних ресурсів, а це в довгостроковій перспективі давало б змогу впровадити в майбутньому передові інформаційні технології [21]. Окрім того, до стадії «прийняття рішення» можна віднести також окреслені в концепції потреби органів влади оперативно аналізувати та оцінювати ситуацію у сферах діяльності українського суспільства за допомогою інформаційно-аналітичної (програмно-технічної) бази. Для прийняття стратегічних рішень у внутрішній та зовнішній політиці та галузях економіки передбачалося здійснити інтеграцію діючих на той час інформаційних систем (ресурсів) органів влади для створення єдиної інформаційно-телекомунікаційної системи збору (у тому числі геоінформаційних даних), обробки та передавання

даних. Подібність стосувалась і рівня обласної влади, а саме під час інформатизації акцентувалося питання інформаційно-аналітичного забезпечення спрямування «область – район – місто». За цим спрямуванням потрібно було створити інформаційно-аналітичні центри, які телекомунікаційно мали з'єднувати лініями зв'язку органи місцевої влади. Особлива увага приділялась можливостям вирішення нагальних завдань за допомогою аналізу і прогнозу соціальних і економічних показників розвитку певного регіону шляхом використання даних і комп'ютерних програм їх оброблення в інформаційно-аналітичних центрах при облдержадміністраціях та органах місцевого самоврядування. У концепції покладалася надія на забезпечення доступу населення до державних інформаційних ресурсів, що в подальшому мало сприяти розвитку інформаційних послуг широкого спектра [21].

Потреба в допоміжних засобах на різних стадіях адміністративних процесів була відображена у 2000 р. в Указі Президента України «Про вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення Президента України та органів державної влади» [6]. За цим нормативним документом визначалася необхідність створення системи інформаційно-аналітичного забезпечення Президента України та органів державної влади, яка б призначалася для оперативного одержання інформації про внутрішні сфери діяльності в державі (економічну, політичну, соціальну, екологічну та ін.) та про зовнішню ситуацію за кордоном. Окрім того, у зазначеній системі для стадії «підготовка до прийняття управлінського рішення» передбачалися автоматизована обробка, систематизація та аналіз інформації. Для стадії «доведення прийнятого рішення до адресатів та організація виконання» відводилось налагодити зазначену систему на основі телекомунікаційних технологій обміну інформацією в установленому порядку між Адміністрацією Президента України та органами виконавчої влади. До стадії «визначення завдання» можна віднести прагнення постійного доступу органів виконавчої влади через вищезазначену систему до існуючих державних інформаційних ресурсів. У підсумку задля ефективної експлуатації системи інформаційно-аналітичного забезпечення Президента України та органів державної влади організаційними заходами передбачалося визначення її структури, порядку формування та використання. На уряд покладалося поетапне дооснащення комп'ютерною і телекомунікаційною технікою існуючих на той час у центральних та місцевих органах державної влади систем отримання та обробки інформації [6]. Слід зазначити, що цей період інформатизації органів публічного управління характеризувався впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій для стадій: визначення завдання; підготовка до прийняття управлінського рішення; прийняття рішення.

У наступному за 2000 р. Указі Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» [18], окрім поширення доступу до мережі «Інтернет» у країні та впровадження комп'ютерних технологій у публічне управління, серед основних завдань визначалося забезпечення подання в інтернет об'єктивної інформації про Україну, яка формується в органах публічного управління, а також оприлюднення інформації про роботу органів публічного управління через вебсторінки [18]. З огляду на це окреслюється додатковий напрям проходження адміністративних процесів в органах публічного управління – оприлюднення публічної інформації. Тому інше завдання вищезазначеного указу – розвиток надання інформаційних послуг через інтернет – можна віднести також до ще одного нового напрямку – «надання публічних послуг». Також для стадій «доведення прийнятого рішення до адресатів» та «організація виконання» передбачена можливість використання електронного документообігу та електронного цифрового підпису.

Через необхідність ведення власних офіційних вебсайтів органами публічного управління в мережі «Інтернет» напрям «оприлюднення публічної інформації» стає постійним у діяльності установ. З 2002 р. стає нормою розміщення і оновлення публічної інформації на зазначених вебсайтах за визначеним порядком. Окрім того, ініційована реалізація проєкту Єдиного вебпорталу Уряду України передбачала інтеграцію всіх офіційних вебсайтів органів публічного управління [25].

Ще у 2002 р. пріоритетним завданням для органів публічного управління визначено забезпечення відкритості в їх діяльності. Зокрема, це зроблено з метою реалізації зрозумілої для громадян економічної та соціальної політики, а також реалізації прав громадян на отримання достовірної інформації (звіти, доповіді, статистична інформація тощо) про діяльність влади через вебсторінки та запити громадян. Також керівники органів публічного управління планували проводити прес-конференції та оперативно надавати відповіді на запитання громадян у засобах масової інформації, обговорювати суспільні проблеми та вивчати думку громадян щодо їх розв'язання. Усе це дозволялося проводити за допомогою засобів мережі «Інтернет» [7], тому можна стверджувати, що такі заходи відкритості внесли нові вимоги (обговорення, вивчення думки) до стадій «визначення завдання», «підготовка до прийняття управлінського рішення» і «прийняття рішення», а також вимоги (звіти, доповіді, оперативне надання відповідей) до напрямку «оприлюднення публічної інформації».

У 2003 р. започатковано створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд». Центральною частиною системи мав стати Єдиний вебпортал Уряду України з інтегрованими інформаційними ресурсами органів публічного управління. За задумом, через систему «Електронний Уряд» очікувалося надання інформаційних послуг для громадян та бізнесу, а також інформаційна взаємодія між органами публічного управління з використанням електронних цифрових підписів сторін [19]. Зазначена взаємодія стала технічним складником стадій «доведення прийнятого рішення до адресатів» та «організація виконання». У свою чергу, надання інформаційних послуг увійшло до сервісної діяльності з надання публічних послуг, у якій відбуваються адміністративні процеси. Подальше затвердження переліку і порядку надання інформаційних та інших послуг через систему «Електронний Уряд» [12] може свідчити про підтвердження наявності нової стадії – «надання публічних послуг».

У 2003 р. законодавчо врегульовано користування телекомунікаційними мережами загального використання суб'єктами ринку телекомунікацій, у тому числі органами публічного управління [31]. Унормування цього питання стало правовою основою подальшого розвитку сфери телекомунікацій України.

У 2004 р. для задоволення потреб громадян та бізнесу в інформаційних послугах з використанням електронних інформаційних ресурсів створений національний реєстр таких ресурсів. У ньому зберігаються відомості про зміст та доступ до електронних інформаційних ресурсів [16].

З набранням чинності Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» встановлено основні організаційно-правові засади використання електронних документів та електронного документообігу [9]. Тому можна стверджувати, що це вплинуло на всі головні стадії адміністративних процесів, які відбуваються в органах публічного управління. По суті стало можливим пронизування всіх стадій завдяки організаційно-правовим засадам для створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, оброблення, використання та знищення електронних документів.

У 2005 р. продовження спрямування державної політики на забезпечення відкритості та прозорості функціонування органів публічного управління було пов'язане з новітніми інформаційними технологіями, зокрема з упровадженням

електронного документообігу із застосуванням електронного цифрового підпису (ЕЦП), у тому числі системи приймання та видачі документів за допомогою мережі «Інтернет». Наголошувалося на необхідності більшого доступу населення до національних інформаційних ресурсів (водночас формування таких ресурсів в єдину систему) та систем надання послуг через мережу «Інтернет» (у зв'язку з цим особлива увага приділяється організації надання громадянам та бізнесу адміністративних послуг через електронну інформаційну систему «Електронний Уряд» та інших послуг за допомогою інтернету). Також ставилося завдання: щодо організації єдиної системи інформаційного обміну між органами публічного управління з використанням національної системи конфіденційного зв'язку; побудови інтегрованих інформаційно-аналітичних систем органів публічного управління; впровадження електронних державних закупівель [24]. Прагнення до єдиної системи інформаційного обміну, електронний документообіг з використанням ЕЦП та можливість приймання-видачі документів через інтернет суттєво вплинули на стадії «доведення прийнятого рішення до адресатів», «організація виконання» та закріпили новий напрям щодо надання публічних послуг. До цього нового напрямку ще можна віднести закріплення надання адміністративних послуг через систему «Електронний Уряд» та надання інших послуг через інтернет, а побудову інтегрованих інформаційно-аналітичних систем – до стадій «визначення завдання» та «прийняття рішення». Безумовно, впровадження державних закупівель належить до стадії «організація виконання».

Від упровадження основних засад розвитку інформаційного суспільства в Україні, у заздалегідь визначений період починаючи з 2007 р., серед іншого, очікували підвищення ефективності публічного управління, у тому числі за рахунок активізації участі в управлінні громадян – їх участі в підготовці рішень органів публічного управління та контролю за виконанням цих рішень. Причому така участь розглядалася і як електронна форма взаємодії (громадські експертизи, опитування або консультації). Також окреслено створення корпоративних (відомчих або міжвідомчих) інформаційно-аналітичних систем, що стали б елементами інформаційної інфраструктури в одному ряді з мережами пунктів колективного доступу, системи центрів даних, системи електронних закупівель та системи електронного документообігу з використанням ЕЦП. Окрім того, приділялась увага наданню органами публічного управління інформаційних послуг (особливо таких як оприлюднення проєктів нормативно-правових актів) через мережу «Інтернет». У наданні адміністративних послуг на перший план висувалася реалізація принципу «єдиного вікна», задля цього ставало необхідним визначення статусу і переліку електронних послуг органів публічного управління [23]. Таким чином, можна вважати, що основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні своїм спрямуванням на участь громадян в управлінні вплинули на всі головні стадії та вказали на постійну необхідність напрямів діяльності «оприлюднення публічної інформації» та «надання публічних послуг», у яких відбуваються адміністративні процеси органів публічного управління.

Подальше схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні надало поштовх удосконаленню системи публічного управління за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. На першому етапі реалізації стратегії для органів публічного управління передбачалося розробити норми, правила і регламенти експлуатації ресурсів (інформаційних), систем (інформаційних, інформаційно-аналітичних, інформаційно-телекомунікаційних) та засобів інформатизації органів публічного управління. На другому етапі передбачалося досягти: контролю за діяльністю органів публічного управління як результату прозорості та відкритості в їх роботі, доступу громадян до інформаційних послуг; підвищення якості публічного управління з надання адміністративних послуг в

електронній формі; розвитку Національної системи конфіденційного зв'язку для інтеграції на її основі державних інформаційних систем електронної взаємодії органів публічного управління [30]. Тобто, за логікою стратегії розвитку інформаційного суспільства, спершу очікувалася підготовка документального забезпечення для подальшого результативного використання впроваджуваних інформаційно-комунікаційних технологій у публічному управлінні.

Слід зазначити, що запроваджена національна система індикаторів розвитку інформаційного суспільства в Україні відповідно до затвердженого переліку індикаторів та методики їх формування дозволяла щороку мати достовірну інформацію по країні (або по окремих регіонах) про стан змін інформаційного суспільства на підставі статистичних, адміністративних та експертних даних [10; 11; 30]. Така інформація дозволяла побачити цифровий розрив певних територій та здійснити раціональне корегування заходів впровадження електронного урядування.

Прийняття у 2011 р. Закону України «Про доступ до публічної інформації» значно змінило усталену діяльність органів публічного управління. Відправною точкою стало чітке визначення, що є публічною інформацією, і гарантування кожному громадянину реалізації права на доступ до зазначеної інформації [8]. Саме такий підхід дозволив впровадити механізм реалізації цього права громадян за інформаційним запитом, бо в попередні роки, дотримуючись Закону України «Про інформацію» [20], громадяни не могли повною мірою скористатися доступом до інформації, що мала суспільний інтерес. Безумовне виконання органами публічного управління вимоги надання доступу громадянам до публічної інформації забезпечено моніторингом та введенням персональної відповідальності керівників органів публічного управління [4]. Тобто інформаційний запит надавав можливість запитувачу отримати доступ до публічної інформації декількома способами: прийти до органу публічного управління й ознайомитися з необхідними документами; отримати визначені запитом копії документів у паперовому вигляді поштою або в електронному вигляді через інтернет. Тому можемо стверджувати про наявність нового напрямку діяльності «забезпечення доступу до публічної інформації».

Подальший розвиток доступу до публічної інформації відбувався в напрямі оприлюднення органами публічного управління інформації (набору даних) у формі відкритих даних на власних офіційних вебсайтах та на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних. Оприлюднені набори даних публічної інформації за визначеними переліками передбачали отримання їх метаданих, наприклад гіперпосилання для доступу до набору даних в інтернеті. Для користувачів вебпорталу втілений доступ до наборів даних без авторизації [3; 15]. Зауважимо, що впровадження практики оприлюднення відкритих даних на зазначеному вебпорталі зводить два напрями – «оприлюднення публічної інформації» та «забезпечення доступу до публічної інформації» – в один – «оприлюднення та доступ до публічної інформації», в якому відбуваються адміністративні процеси в органах публічного управління.

З урахуванням якісних змін, які стали наслідком інформатизації органів публічного управління, у 2012 р. постала невідкладна необхідність у створенні системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів. Міжвідомча взаємодія з використанням інформаційних технологій хоч і планувалась у попередні роки, але так і не відбулася за єдиним підходом. Тому проект Єдиного вебпорталу Уряду (або Єдиного вебпорталу органів виконавчої влади) як основи системи «Електронний Уряд» повною мірою не реалізований. Результатом цього стала автономна робота кожного органу публічного управління у створених системах документообігу, а подекуди – продовження практики роботи

з документами здебільшого в паперовому вигляді. Це, у свою чергу, стало перепоною для розвитку надання адміністративних послуг, у тому числі в електронному вигляді. Адже для цього необхідна взаємодія електронних баз даних та інформаційних систем органів публічного управління для автоматичного прямого обміну інформацією та даними з реєстрів [29]. Зокрема, план реалізації вищезазначеної концепції передбачав розробку вимог, системи ідентифікаторів, єдині класифікатори, стандарти обміну інформацією, регламенти взаємодії електронних ресурсів тощо [13]. Затверджено положення про електронну взаємодію державних електронних інформаційних ресурсів та перелік інформаційних ресурсів. Зі свого боку, це унормувало для органів публічного управління обмін електронними даними з державних інформаційних ресурсів під час надання адміністративних послуг або здійснення інших повноважень [2].

Логічним продовженням напряму впровадження публічних послуг в органах публічного управління стало прийняття Закону України «Про адміністративні послуги», згідно з яким ці послуги надаються визначеними органами публічного управління через центри надання адміністративних послуг або безпосередньо у відомчій будівлі. У законі також визначено, що центри надання адміністративних послуг – окремий структурний підрозділ органу публічного управління, де адміністративні послуги надаються адміністратором при залученні суб'єктів надання адміністративних послуг [5]. У 2013 р. офіційно закріплено надання адміністративних послуг в електронному вигляді за Єдиним державним порталом адміністративних послуг разом з інтегрованими інформаційними системами органів публічного управління [17]. Серед заходів плану зі створення цього portalу було розроблення програмного забезпечення та регламенту надання адміністративних послуг через портал органами публічного управління згідно з їх повноваженнями. Передбачено функціонування portalу з під'єднанням до інформаційної системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів. Таким чином, портал ставав програмним середовищем для роботи новостворюваних за зазначеним планом центрів надання адміністративних послуг в областях України [14].

Наступним прогресивним кроком у сфері публічних послуг стала концепція розвитку системи електронних послуг в Україні. У концепції зведено положення попередніх документів, а саме: інформаційні системи, впроваджені в органах публічного управління (суб'єктах надання адміністративних послуг), повинні бути сумісні з єдиною інформаційно-телекомунікаційною інфраструктурою для інтеграції та подальшої взаємодії з Єдиним державним порталом адміністративних послуг. Для стадій «визначення завдання», «підготовка до прийняття управлінського рішення», «прийняття рішення» визначено, що інформаційні системи органів публічного управління задіюються для підтримки прийняття управлінських рішень під час надання адміністративних послуг. Ці інформаційні системи (або сервіси на базі таких систем) мають доступ до даних різних відомчих інформаційних реєстрів, а також можливість електронного обміну даними та документами з іншими інформаційними системами та Єдиним державним порталом адміністративних послуг. У технічному плані таку міжвідомчу електронну взаємодію під час надання електронних послуг передбачено за єдиними вимогами, протоколами та відкритими форматами. Окрім того, з метою переходу на електронні послуги концепція передбачала проведення оптимізації порядків з надання адміністративних послуг. Тобто для стадії «організація виконання» це передбачало: скорочення кількості обов'язкових документів для подання громадянами; спрощення або автоматизація проходження громадянином процедурних етапів для отримання послуги і як результат скорочення загального строку надання послуги; доступ до державних (відомчих)

інформаційних ресурсів; електронні форми взаємодії громадян з органами публічного управління. Також передбачалося, що центри надання адміністративних послуг виконуватимуть у системі електронних послуг такі завдання: видача фінального паперового документа електронної послуги; координація проходження надання адміністративних послуг на відповідних територіях; допомога громадянам під час отримання електронних послуг; дистанційні консультації та замовлення адміністративної послуги з поданням громадянами паперових документів [27]. Можна зазначити, що схвалення урядом концепції розвитку системи електронних послуг в Україні остаточно підтвердило сервісно-орієнтоване спрямування діяльності органів публічного управління.

У 2017 р. уряд схвалив концепцію розвитку електронного урядування в Україні, яка передбачала за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій модернізувати публічне управління та публічні послуги. Здійснити модернізацію планувалося за допомогою подальшого розвитку напрямів електронної взаємодії, електронного документообігу, відкритих даних, електронних інструментів залучення громадян (на принципах спільної роботи, прозорості та відкритості для громадян) та електронної ідентифікації. Згідно з концепцією досягнення ефективного управління пов'язане: з автоматизацією обробки великих даних та прийняття управлінських рішень на основі інформаційно-аналітичного забезпечення; автоматизацією та оптимізацією адміністративних процесів (у тому числі реінжиніринг та проєктування нових адміністративних процесів); використанням електронних форм взаємодії [26]. Можна зазначити, що актуальним під час розвитку електронного урядування в органах публічного управління залишалося впровадження інформаційно-телекомунікаційних систем з підтримки та прийняття управлінських рішень; нагальною стала потреба в автоматизації адміністративних процесів.

У 2018 р. схвалено концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018 – 2020 рр., за якою визначені напрями цифрової трансформації адміністративних процесів в органах публічного управління, а саме: впровадження «цифрового» робочого місця; залучення громадян до стадій адміністративних процесів через соціальні мережі; прогнозування діяльності органу публічного управління на підставі відкритих даних; застосування технологій блокчейн та інтернет-речей; створення цифрових державних платформ [28]. Таким чином, можливий подальший цифровий розвиток суттєво вплине на проходження адміністративних процесів в органах публічного управління.

Висновки. Інформатизація та впровадження електронного урядування суттєво змінили проходження адміністративних процесів в органах публічного управління з перспективою неухильного спрямування їх на надання адміністративних послуг в електронному вигляді. На початкових етапах інформатизації органів публічного управління України в нормативно-правовому забезпеченні найбільша увага під час впровадження інформаційно-комунікаційних технологій приділялася головним стадіям адміністративного процесу, а саме: визначенню завдання (впроваджувались інформаційні системи статистичного подання інформації); підготовці до прийняття управлінського рішення; прийняттю рішення (впроваджувались інформаційно-аналітичні системи); доведенню його до адресатів та організації виконання; контролю за виконанням прийнятих рішень (впроваджувались системи електронного документообігу). У ході аналізу виявлено, що набули важливого характеру напрями діяльності органів публічного управління «оприлюднення та доступ до публічної інформації» та «надання публічних послуг», у яких відбуваються адміністративні процеси в органах публічного управління. Але активна фаза нормотворчого забезпечення електронного урядування засвідчила, що основна увага приділена наданню

адміністративних послуг в електронному вигляді (впровадження порталів та мобільних інтернет-сервісів для надання адміністративних послуг).

Список бібліографічних посилань

1. Адміністративний процес // Юридична енциклопедія. У 6 т. Т. 1 / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко [та ін.]. Київ: Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 1998. С. 53.

2. Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 верес. 2016 р. № 606. *Уряд. кур'єр*. 2016. № 172.

3. Деякі питання оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 листоп. 2016 р. № 867. *Уряд. кур'єр*. 2016. № 239.

4. Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації: Указ Президента України від 5 трав. 2011 р. № 547/2011. *Офіц. вісн. України*. 2011. № 15. С. 19.

5. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 верес. 2012 р. № 5203-VI. *Відом. Верховної Ради України*. 2013. № 32. С. 1705.

6. Про вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення Президента України та органів державної влади: Указ Президента України від 14 лип. 2000 р. № 887/2000. *Офіц. вісн. України*. 2000. № 29. С. 46.

7. Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади: Указ Президента України від 1 серп. 2002 р. № 683/2002. *Голос України*. 2002. № 141.

8. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI. *Відом. Верховної Ради України*. 2011. № 32. С. 1491.

9. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 трав. 2003 р. № 851-IV. *Відом. Верховної Ради України*. 2003. № 36.

10. Про запровадження Національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 листоп. 2012 р. № 1134. *Уряд. кур'єр*. 2012. № 234.

11. Про затвердження Методики формування індикаторів розвитку інформаційного суспільства: наказ Міністерства освіти і науки України від 6 верес. 2013 р. № 1271. *Офіц. вісн. України*. 2013. № 76. С. 520.

12. Про затвердження Переліку і Порядку надання інформаційних та інших послуг з використанням електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»: наказ Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 15 серп. 2003 р. № 149. *Офіц. вісн. України*. 2003. № 48. С. 310.

13. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції створення та функціонування інформаційної системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів: розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 лип. 2013 р. № 517-р. *Уряд. кур'єр*. 2013. № 141.

14. Про затвердження плану заходів щодо створення Єдиного державного порталу адміністративних послуг: розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 верес. 2013 р. № 718-р. *Уряд. кур'єр*. 2013. № 185.

15. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовт. 2015 р. № 835. *Уряд. кур'єр*. 2015. № 198.

16. Про затвердження Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 берез. 2004 р. № 326. *Офіц. вісн. України*. 2004. № 11. С. 45.

17. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 січ. 2013 р. № 13. *Уряд. кур'єр*. 2013. № 10.

18. Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні: Указ Президента України від 31 лип. 2000 р. № 928/2000. *Офіц. вісн. України*. 2000. № 31 С. 11.

19. Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний

Уряд»: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лют. 2003 р. № 208. *Офіц. вісн. України*. 2003. № 9. С. 112.

20. Про інформацію: Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-ХІІ. *Відом. Верховної Ради України*. 1992. № 48.

21. Про Концепцію Національної програми інформатизації: Закон України від 4 лют. 1998 р. № 75/98-ВР. *Відом. Верховної Ради України*. 1998. № 27.

22. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лют. 1998 р. № 74/98-ВР. *Відом. Верховної Ради України*. 1998. № 27.

23. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки: Закон України від 9 січ. 2007 р. № 537-V. *Відом. Верховної Ради України*. 2007. № 12. С. 511.

24. Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій: Указ Президента України від 20 жовт. 2005 р. № 1497/2005. *Уряд. кур'єр*. 2005. № 207.

25. Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 січ. 2002 р. № 3. *Уряд. кур'єр*. 2002. № 11.

26. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 верес. 2017 р. № 649-р. *Уряд. кур'єр*. 2017. № 181.

27. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 листоп. 2016 р. № 918-р. *Уряд. кур'єр*. 2016. № 240.

28. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018 – 2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січ. 2018 р. № 67-р. *Уряд. кур'єр*. 2018. № 88.

29. Про схвалення Концепції створення та функціонування інформаційної системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 верес. 2012 р. № 634-р. *Уряд. кур'єр*. 2012. № 169.

30. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 трав. 2013 р. № 386-р. *Уряд. кур'єр*. 2013. № 105.

31. Про телекомунікації: Закон України від 18 листоп. 2003 р. № 1280-IV. *Відом. Верховної Ради України*. 2004. № 12.

List of references

1. Administratyvnyi protses // Yurydychna entsyklopediia. U 6 t. T. 1 / red. kol.: Yu. S. Shemshuchenko [ta in.]. Kyiv: Ukr. entsykl. im. M. P. Bazhana, 1998. P. 53 [in Ukrainian].

2. Deiaki pytannia elektronnoi vzaiemodii derzhavnykh elektronnykh informatsiinykh resursiv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 8 veres. 2016 r. № 606. *Uriad. kurier*. 2016. № 172 [in Ukrainian].

3. Deiaki pytannia opryliudnennia publichnoi informatsii u formi vidkrytykh danykh: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 lystop. 2016 r. № 867. *Uriad. kurier*. 2016. № 239 [in Ukrainian].

4. Pytannia zabezpechennia orhanamy vykonavchoi vlady dostupu do publichnoi informatsii: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 5 trav. 2011 r. № 547/2011. *Ofits. visn. Ukrainy*. 2011. № 15. P. 19 [in Ukrainian].

5. Pro administratyvni posluhy: Zakon Ukrainy vid 6 veres. 2012 r. № 5203-VI. *Vidom. Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2013. № 32. P. 1705 [in Ukrainian].

6. Pro vdoskonalennia informatsiino-analitychnoho zabezpechennia Prezydenta Ukrainy ta orhaniv derzhavnoi vlady: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14 lyp. 2000 r. № 887/2000. *Ofits. visn. Ukrainy*. 2000. № 29. P. 46 [in Ukrainian].

7. Pro dodatkovy zakhody shchodo zabezpechennia vidkrytosti u diialnosti orhaniv derzhavnoi vlady: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 1 serp. 2002 r. № 683/2002. *Holos Ukrainy*. 2002. № 141 [in Ukrainian].

8. Pro dostup do publichnoi informatsii: Zakon Ukrainy vid 13 sich. 2011 r. № 2939-VI. *Vidom. Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2011. № 32. P. 1491 [in Ukrainian].

9. Pro elektronni dokumenty ta elektronnyi dokumentoobih: Zakon Ukrainy vid 22 trav. 2003 r. № 851-IV. *Vidom. Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2003. № 36 [in Ukrainian].

10. Pro zaprovadzhennia Natsionalnoi systemy indyikatoriv rozvytku informatsiinoho suspilstva: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28 lystop. 2012 r. № 1134. *Uriad. kurier*. 2012. № 234 [in Ukrainian].

11. Pro zatverdzhennia Metodyky formuvannia indyikatoriv rozvytku informatsiinoho suspilstva: nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 6 veres. 2013 r. № 1271. *Ofits. visn. Ukrainy*. 2013. № 76. P. 520 [in Ukrainian].

12. Pro zatverdzhennia Pereliku i Poriadku nadannia informatsiinykh ta inshykh posluh z vykorystanniam elektronnoi informatsiinoi systemy «Elektronnyi Uriad»: nakaz Derzhavnoho komitetu zviazku ta informatyzatsii Ukrainy vid 15 serp. 2003 r. № 149. *Ofits. visn. Ukrainy*. 2003. № 48. P. 310 [in Ukrainian].

13. Pro zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo realizatsii Kontseptsii stvorennia ta funktsionuvannia informatsiinoi systemy elektronnoi vzaiemodii derzhavnykh elektronnykh informatsiinykh resursiv: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11 lyp. 2013 r. № 517-r. *Uriad. kurier*. 2013. № 141 [in Ukrainian].

14. Pro zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo stvorennia Yedynoho derzhavnoho portalu administratyvnykh posluh: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11 veres. 2013 r. № 718-r. *Uriad. kurier*. 2013. № 185 [in Ukrainian].

15. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro nabory danykh, yaki pidliahaiut opryliudnenniu u formi vidkrytykh danykh: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 zhovt. 2015 r. № 835. *Uriad. kurier*. 2015. № 198 [in Ukrainian].

16. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Natsionalnyi reiestr elektronnykh informatsiinykh resursiv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17 berez. 2004 r. № 326. *Ofits. visn. Ukrainy*. 2004. № 11. P. 45 [in Ukrainian].

17. Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia Yedynoho derzhavnoho portalu administratyvnykh posluh: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 sich. 2013 r. № 13. *Uriad. kurier*. 2013. № 10 [in Ukrainian].

18. Pro zakhody shchodo rozvytku natsionalnoi skladovoi hlobalnoi informatsiinoi merezhi Internet ta zabezpechennia shyrokoho dostupu do tsiiei merezhi v Ukraini: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 31 lyp. 2000 r. № 928/2000. *Ofits. visn. Ukrainy*. 2000. № 31 P. 11 [in Ukrainian].

19. Pro zakhody shchodo stvorennia elektronnoi informatsiinoi systemy «Elektronnyi Uriad»: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 liut. 2003 r. № 208. *Ofits. visn. Ukrainy*. 2003. № 9. P. 112 [in Ukrainian].

20. Pro informatsiiu: Zakon Ukrainy vid 2 zhovt. 1992 r. № 2657-XII. *Vidom. Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1992. № 48 [in Ukrainian].

21. Pro Kontseptsiiu Natsionalnoi prohramy informatyzatsii: Zakon Ukrainy vid 4 liut. 1998 r. № 75/98-VR. *Vidom. Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1998. № 27 [in Ukrainian].

22. Pro Natsionalnu prohramu informatyzatsii: Zakon Ukrainy vid 4 liut. 1998 r. № 74/98-VR. *Vidom. Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1998. № 27 [in Ukrainian].

23. Pro Osnovni zasady rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini na 2007 – 2015 roky: Zakon Ukrainy vid 9 sich. 2007 r. № 537-V. *Vidom. Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2007. № 12. P. 511 [in Ukrainian].

24. Pro pershocherhovi zavdannia shchodo vprovadzhennia novitnikh informatsiinykh tekhnolohii: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 20 zhovt. 2005 r. № 1497/2005. *Uriad. kurier*. 2005. № 207 [in Ukrainian].

25. Pro Poriadok opryliudnennia u merezhi Internet informatsii pro diialnist orhaniv vykonavchoi vlady: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 4 sich. 2002 r. № 3. *Uriad. kurier*. 2002. № 11 [in Ukrainian].

26. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku elektronnoho uriaduvannia v Ukraini: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20 veres. 2017 r. № 649-r. *Uriad. kurier*. 2017. № 181 [in Ukrainian].

27. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku systemy elektronnykh posluh v Ukraini: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16 lystop. 2016 r. № 918-r. *Uriad. kurier*. 2016. № 240 [in Ukrainian].

28. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovoi ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na

2018 – 2020 roky ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17 sich. 2018 r. № 67-r. *Uriad. kurier*. 2018. № 88 [in Ukrainian].

29. Pro skhvalennia Kontseptsii stvorennia ta funktsionuvannia informatsiinoi systemy elektronnoi vzaiemodii derzhavnykh elektronnykh informatsiinykh resursiv: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 5 veres. 2012 r. № 634-r. *Uriad. kurier*. 2012. № 169 [in Ukrainian].

30. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15 trav. 2013 r. № 386-r. *Uriad. kurier*. 2013. № 105 [in Ukrainian].

31. Pro telekomunikatsii: Zakon Ukrainy vid 18 lystop. 2003 r. № 1280-IV. *Vidom. Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2004. № 12 [in Ukrainian].

MAZUR Oleksandr
Postgraduate Student, Dnipropetrovsk Regional Institute
of Public Administration, National Academy
for Public Administration under the President of Ukraine

REGULATORY AND LEGAL BASIS OF ELECTRONIC GOVERNANCE FOR MODERNIZATION OF ADMINISTRATIVE PROCESSES IN PUBLIC AUTHORITIES OF UKRAINE

In the article, we understand the term «administrative process» as the statutory procedure for public administration. The author considers the legal framework for introducing e-governance according to modernizing the activities of public administration, which are the main stages of administrative processes. The author believes the implementation of information and communication technologies is an important area for achieving greater efficiency of public administration.

The purpose of the article is to conduct a retrospective review and systematization of regulatory and legal support of Ukraine on the implementation of e-governance aimed at modernizing the administrative processes taking place in public administration.

The author examines the regulations on informatization, e-governance and digital transformation in terms of the main stages of administrative processes, namely: task definition; preparation for management decisions; decision making; bringing it to the recipients and organization of execution; control over the implementation of the decisions.

The author concludes that since the proclamation of Ukraine's independence in 1991 to the present in regulations on the introduction of information and communication technologies in public administration areas of public policy in the field of informatization and e-governance have significantly changed the administrative processes in public administration bodies. The author states that at the first stages of informatization of public administration in regulatory and legal support the greatest attention in the introduction of information and communication technologies was paid to the main stages of administrative processes. According to the author, the basic principles of information society development in Ukraine, with their focus on citizen participation in governance, have influenced all the main stages of administrative processes. To support, the author systematizes the main stages of information systems used in public administration, namely: information systems for statistical presentation of information are introduced for the stage of «task definition»; information-analytical systems are introduced for the stages «preparation for management decision-making» and «decision-making»; for the stages of «bringing it to the addressees of the decision», «organization of execution» and «control of execution of decisions» electronic document management systems are introduced.

In the course of the analysis, the author finds out that the activities of public administration bodies such as «disclosure and access to public information» and «public services providing» in which administrative processes take place have become important. According to the author, the active phase of rule-making support of e-governance shows that the main focus is on providing administrative services in electronic form through web portals and mobile Internet services.

Key words: public authorities, e-governance, information and communication technologies, administrative processes, administrative services.

Надійшла до редакції 26.06.20